Erityisasiantuntija Hanna Tervahauta

Lausunto vastauksena sosiaali- ja terveysvaliokunnan kysymyksiin vastinekuulemisissa 5.3.2025 ja 6.3.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 174/2024 vp)

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle seuraavaa.

Raskausyrityksen kustannuksista

Vastinekuulemisessa esitettiin kysymys koskien sitä, kuinka paljon yksi raskausyritys kustantaa henkilölle yksityisessä terveydenhuollossa eli pyydettiin kustannustietoja hedelmöityshoitojen hinnoista yksityisessä terveydenhuollossa.

Mainitut hinnat sisältävät pelkät yhteen hoitokiertoon liittyvät käynnit, toimenpiteet ja laboratoriotyöt. Asiakkaalle tulevat lisäksi kustannettavaksi kaikki valmistelut ennen hoitoa ja seurannat ym. hoidon jälkeen. Toimistomaksut tai reseptimaksut eivät sisälly laskelmiin, eikä mahdollinen lisäkustannus, jos siittiöitä tilataan ulkomailta. Hoidot luovutetuilla munasoluilla tai erikoistekniikat eivät myöskään ole ao. listalla.

Inseminaatiohoito: n. 600–700 €/hoitokierto (sis. edeltävän ultraäänikäynnin ja toimenpidepäivän kustannukset). Mikäli hoidossa tarvitaan luovutettuja siittiöitä, nousee hinta niiden kustannuksien verran eli hinta nousisi 600–800 €/hoitokierto.

Koeputkihedelmöityshoito: n. 4 200–5 500 €/hoitokierto (sis. edeltävät ultraääniseurannat, toimenpiteet ja laboratoriotyöt, tavallisimpien tarpeiden mukaan). Mikäli tarvitaan luovutettuja siittiöitä, nousee hinta niiden kustannuksien verran eli hinta nousisi 600–800 €/hoitokierto.

Lisäksi asiakkaan kustannettavaksi tulevat apteekista ostettavat lääkkeet. Lääkekustannuksiin vaikuttavat käytetyt lääkkeet ja niiden menekki, Kelan mahdolliset korvaukset ja lääkeostosten omavastuukatto. Jos hedelmöityshoitoja ei anneta sairausperusteisesti eikä henkilö saa lääkekorvauksia tästä syystä, voi lääkkeisiin kulua arviolta 600–1 200 €/hoitokierto, ja jos lääkkeistä saa Kela-korvauksen, n. 100–700 €/hoitokierto.

Pakastetunalkionsiirrot: 1 200–1 300 €/hoitokierto. Lääkkeet kustantavat henkilölle tässä hoitomuodossa selkeästi vähemmän kuin edellä mainituissa, mahdollisesti alle 100 €/hoitokierto.

Kustannusarviosta Kela-korvausten ulottamisesta myös ns. sosiaalisista syistä johtuvan hedelmättömyyden hoitoon

Vastinekuulemisessa kysyttiin kustannusarviota Kela-korvausten ulottamisesta muihin kuin sairausperusteisiin hedelmöityshoitoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa korostaa, että sairausperusteesta poikkeaminen vaatisi laajempaa valmistelua: tulisi selvittää, voidaanko sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta rahoittaa muita kuin sairausperusteisia hedelmöityshoitoja, miten sairausvakuutuslain kokonaisuutta tulisi tältä osin muuttaa ja olisiko se mahdollista sairausvakuutuslain perusperiaatteet huomioiden. Lisäksi olisi arvioitava, olisiko asiasta perustellumpaa säätää muussa laissa kuin sairausvakuutuslaissa, kun kyse olisi poikkeuksesta sairausvakuutuslain perusperiaatteisiin. Lainsäädäntöön tulisi valmistella korvauksen tarkat myöntämisedellytykset.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto valmistelee suositusta koskien hedelmöityshoitoja ja muita lisääntymislääketieteen menetelmiä. Valmistelu koskee tässä vaiheessa julkisin varoin tarjottavia lääketieteellisillä perusteilla toteutettavia hedelmöityshoitoja. Suosituksen arvioitu valmistuvan vuoden 2025 loppuun mennessä. Jatkossa, nyt aloitetun suositusosion valmistuttua, on tarkoitus edetä käsittelemään ei-lääketieteellisiä hedelmöityshoitojen perusteita sekä erityisryhmien tilanteita.

Jos erillisessä lainvalmisteluhankkeessa selvitettäisiin mahdollisuutta luoda lainsäädäntöön edellytykset myöntää korvausta yksityisistä hedelmöityshoidoista myös muissa kuin sairausperusteisissa tilanteissa, Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston valmisteleman suosituksen tulisi olla valmis ja hyödynnettävissä tässä työssä.

Hallituksen esityksen 174/2024 vp vaikutusarvioissa on hyödynnetty vanhoja Kela-korvaustoteutumia ajalta, kun hedelmöityshoidot olivat vielä Kela-korvausten piirissä. Vuonna 2022 hedelmöityshoitojen korvausprosentti oli noin 12,8 prosenttia sellaisista kustannuksista, jotka olivat korvauksen perusteena. Suuntaamalla hedelmöityshoitoihin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa hedelmöityshoitojen korvausprosentti nousisi selvästi suhteessa vuoden 2022 korvausprosenttiin. Hedelmöityshoitojen korvaus on perustunut aikaisemmin hedelmöityshoitoja koskevien korvausten ollessa voimassa sairausperusteeseen, joten ns. sosiaalisten syiden perusteella tehtävien hoitojen kustannuksia ei voida Kelan korvausrekisterin perusteella arvioida. Muutoksen mittaluokkaa voidaan kuitenkin arvioida lahjasiittiöillä yksityislääkäreillä tehtyjen hoitojen määrällä.

Vuoden 2022 lahjasiittiöillä tehdyillä hoitomäärillä sekä arvioitujen sairausperusteisten hedelmöityshoitoja koskevien korvaustaksojen perusteella voidaan arvioida kokonaisuuden olevan noin 800 000 euroa. Osa lahjasiittiöillä tehdyistä hoidoista on sairausperusteisia ja osa ei. Näin ollen ei-lääketieteellisten hoitojen mahdollisesti tullessa korvattaviksi, tulisi tästä 800 000 eurosta osa uutena hallituksen esityksessä 174/2024 vp arvioitujen kustannusten lisäksi. Tämän lisäksi sairausvakuutuslain mukaisten lääkekorvausten kustannukset voisivat kasvaa.

Arvion käsittelyn yhteydessä on otettava huomioon, että jos ei-lääketieteellisin perustein annetuista hoidoista saisi Kela-korvauksen, tämä voisi kasvattaa yksityisen terveydenhuollon lahjasiittiöillä tehtäviin hoitoihin hakeutumista ja sitä kautta arvioitua kustannusta. Ottaen huomioon kuitenkin asiakkaan maksettavaksi jäävän omavastuuosuuden sekä palveluntuottajan perimät palvelu- ja vastaavat maksut, jäisi asiakkaan itsensä kustannettavaksi joka tapauksessa yli puolet palvelun kokonaishinnasta, mikä vaikuttaa yleensä ottaen siihen, hakeutuisiko tai voisiko henkilö hakeutua hedelmöityshoitoihin yksityiseen terveydenhuoltoon.